

PARTIJ VOOR DE DIEREN

CULEMBORG

NATUURLIJK

Inleiding

Culemborg verdient een toekomst waarin iedereen – mens én dier – gezond, veilig en vrij kan leven. Dat betekent schoon water, schone lucht, sterke natuur, betaalbare woningen en een gemeente die kiest voor rechtvaardigheid. Nu steeds duidelijker wordt hoe groot de klimaat- en biodiversiteitscrisis is, kiezen wij voor hoop, lef en verandering.

We staan voor een gemeente waar bomen oud mogen worden, waar dieren gerespecteerd worden, waar kinderen kunnen spelen in schone straten, waar groen de norm is en gif niet thuishoort. Een gemeente die kiest voor welzijn boven winst, voor natuur boven korte-termijn belangen, voor solidariteit boven stilstand.

De Partij voor de Dieren laat al zien hoe het wél kan: door het aanjagen van duurzaam bouwen, het opkomen voor dieren bij de kinderboerderij, het stoppen van gifbloemen, het beschermen van bomen, het tegengaan van dierenleed en door steeds weer de stem van de natuur aan tafel te brengen. Dat blijven we doen – met energie, creativiteit en een diep gevoel van verantwoordelijkheid.

Culemborg kan een bloeiende gemeente zijn. Natuurlijk gaan wij daarvoor.

Yeattem Wong

Lijsttrekker Partij voor de Dieren Culemborg

1

EEN LEEFBARE AARDE

Klimaat, biodiversiteit en energie

We leven op een prachtige planeet die ons alles biedt wat we nodig hebben. Toch maken vervuiling, het verdwijnen van natuur en het gebruik van gif de Aarde steeds onleefbaarder voor mens én dier. We staan voor een klimaat- en natuurcrisis die we nú moeten stoppen. En dat kan!

In Culemborg werken we samen met Culemborgers, organisaties en ondernemers aan meer natuur, gezonde lucht, schoon water en veilige, schone wijken. De grootste vervuilers laten we meer betalen, terwijl we mensen met een lager inkomen helpen om duurzamere keuzes te maken. Energiebesparing staat daarbij voorop, aangevuld met manieren om energie duurzaam op te wekken.

Zo bouwen we samen aan een groene, eerlijke en sociale toekomst, voor álle Culemborgers!

Onze speerpunten:

- Culemborg roept de klimaat- en biodiversiteitscrisis uit en maakt een daadkrachtig uitvoeringsplan.
- Er komt een wethouder Klimaat & Biodiversiteit.
- We stellen een stevig bomenbeleid op én een bomenfonds met bomendepot.
- Culemborg is in 2030 100% gifvrij.
- Energiebesparing komt op één: isolatie, groene daken, zonwering en schaduw door bomen.
- De grootste vervuilers gaan meer betalen; inwoners met lage inkomens krijgen hulp.
- Culemborg stimuleert windenergie op locaties die veilig zijn voor mens, dieren en natuur.
- Geen zonnevelden of windturbines in natuurgebieden.
- We ondersteunen buurtbatterijen, lokale energiehubs en coöperatieve energie.
- Gemeentelijke gebouwen zijn in 2030 klimaatneutraal en natuurinclusief.
- Openbare aanbestedingen worden volledig duurzaam en plantaardig.

2

DIEREN ZIJN ONZE MEDEBEWONERS

Dierenrechten en dierenwelzijn

In Culemborg leven meer dieren dan mensen, maar bij nieuwe plannen worden ze vaak vergeten. Dieren hebben ook recht op een fijne plek, om zich natuurlijk te kunnen gedragen en met respect behandeld te worden.

Daarom wil de Partij voor de Dieren een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn. Culemborg moet álle dieren beter beschermen: huisdieren, landbouwdieren en ook wilde dieren die ziek of gewond raken. We stoppen met de vee-industrie en met het gebruik en doden van dieren voor vermaak, traditie of mode.

Zo geven we ook de dieren in Culemborg eindelijk de stem die ze verdienen.

Onze speerpunten:

- Er komt een wethouder Dierenrechten & Dierenwelzijn.
- Culemborg stelt een volwaardige Nota Dieren op en rapporteert jaarlijks over de voortgang.
- Geen gebruik van dieren voor vermaak, handel of evenementen.
- Kinderboerderijen en dierenweides worden plekken van opvang en educatie; geen fok of verkoop.
- Geen jacht of hengelgebruik op gemeentelijke grond.
- Werkzaamheden in het groen alleen buiten broed-, zoog- en rustperiodes.
- Er komt een hitteplan en evacuatieprotocol voor gehouden dieren.
- Minder tegels, meer egels: veilige routes, schuilplekken en natuurvriendelijke tuinen.
- Gemeente ondersteunt inwoners met lage inkomens bij dierenartskosten en chippen.
- Geen gif, geen vallen, geen doding van dieren als “overlastbestrijding”.
- De gemeente zet zich in tegen uitbreiding van de veehouderij en stimuleert omschakeling naar plantaardige landbouw.

3

KIES VOOR GROEN

Natuur en biodiversiteit

Natuur is van levensbelang. De mens neemt heel veel ruimte in door de intensieve veehouderij, gebouwen, industrie, wegen en recreatie. Hierdoor is er steeds minder ruimte voor dieren, planten en bomen in Culemborg.

Zonder natuur kunnen we niet leven. Daarom wil de Partij voor de Dieren meer bomen, struiken, bloemen en planten. Gifvrij en goed voor de biodiversiteit. Het moet weer gonzen van de bijen, vlinders en libellen. Bomenkap en onnodig maaien moet stoppen, de natuur moet de ruimte krijgen om te groeien en te bloeien.

Een groen Culemborg is de basis voor een gezonde, gelukkige en toekomstbestendige gemeente.

Onze speerpunten:

- Bomen zijn inwoners: we beschermen, verzorgen en herplanten ze.
- We komen met een volwaardig bomenbeleid en transparantie over kapvergunningen.
- Een groennorm per wijk: minimaal percentage groen dat niet kan worden wegbezuinigd.
- We leggen de oost-west ecologische verbindingzone aan en beschermen haar juridisch.
- Grote bomen op pleinen voor koelte en schaduw; bloemen in plaats van gras.
- Culemborg wordt 100% gifvrij.
- Ecologische oevers, waterkwaliteit verbeteren en anticiperen op drinkwatertekorten.
- Een vergroeningstraject voor versteende wijken.
- Bewoners krijgen groenbudget voor buurtnatuur en -beheer.
- Ecologisch maaibeheer wordt de norm.
- Geen bebouwing in natuurgebieden zoals de Redichemse Waard.

4

DE ECONOMIE IN EVENWICHT

Economie, werk, inkomen en bestaanszekerheid

Economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Het is nú tijd voor een ander economisch systeem. Geld verdienen ten koste van dieren, natuur en andere mensen moet stoppen.

De Partij voor de Dieren kiest voor een schone, eerlijke, duurzame en lokale economie voor alle mensen én dieren waarmee we samenleven.

Een circulaire economie waarin ecocide (schade aan de natuur) en milieuvervuiling worden gestopt. We zuinig omgaan met grondstoffen. En overstappen van een wegwerpeconomie naar een kringlooeconomie, zonder afval! Dus voor vervuilende bedrijven en reclames is geen ruimte meer in Culemborg.

In Culemborg gaan we voor welzijn boven winst, en een economie binnen de grenzen van onze planeet.

Onze speerpunten:

- Culemborg maakt brede welvaart leidend in het beleid.
- Klimaatneutraal in 2030: vervuiling kost geld, duurzaamheid loont.
- Repareren in plaats van weggooien: steun voor Repair Cafés en deelinitiatieven. Meer ruimte voor kringloop, ruilwinkels en hergebruik.
- De gemeente koopt duurzaam, lokaal en plantaardig in.
- Lokale ondernemers krijgen steun bij vergroening.

5

WONEN IS EEN BASISRECHT

Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen. De huidige wooncrisis is het gevolg van jarenlange verkeerde politieke keuzes. De Partij voor de Dieren wil het tekort aan woningen duurzaam oplossen. Culemborg volbouwen is niet de oplossing; dat maakt de gemeente onleefbaar. Wij willen de beschikbare ruimte en woningen eerlijk en betaalbaar verdelen.

We maken ruimte voor extra woningen door de vee-industrie te laten krimpen. Die neemt nu de helft van ons land in beslag. Op die plekken kunnen we nieuwe woningen bouwen en natuur aanleggen. Woningen die betaalbaar zijn en voor iedereen: starters, senioren, alleenwonenden of mensen in alternatieve woonvormen. Minimaal 40% van de huurwoningen moet sociale huur worden. De woningen die we bouwen zijn klimaatneutraal, circulair en natuurinclusief.

Onze speerpunten:

- Alle nieuwbouw wordt natuurinclusief, circulair en klimaatpositief.
- Minimaal 40% sociale huur in nieuwe projecten. Veel meer ruimte voor starters, alleenwonenden en senioren. Tiny houses, gemeenschappelijk wonen en alternatieve woonvormen krijgen voorrang.
- Geen bebouwing in natuur of waardevol groen.
- Stationspark wordt een groene oase en onderdeel van de oost-westverbinding.
- Minder stallen, meer woningen: ruimte door krimp van de veehouderij.

6

INCLUSIEF, RECHTVAARDIG EN SOLIDAIR

Iedereen doet ertoe

De Partij voor de Dieren wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen zich welkom en thuis voelt. In Culemborg is dat helaas niet altijd zo. Te veel mensen hebben het gevoel dat ze er niet bij horen. Vaak wordt de schuld van problemen bij een ander gelegd. Mensen en groepen die het toch al lastig hebben. Ze krijgen te maken met vooroordelen, uitsluiting en geweld; bijvoorbeeld vluchtelingen of transpersonen. Dat is onacceptabel!

Racisme en discriminatie - zichtbaar of onzichtbaar - mogen geen plek hebben in Culemborg. De Partij voor de Dieren staat voor een inclusieve gemeente waarin alle Culemborgers kunnen meedoen, ongeacht gender, leeftijd, achtergrond, seksuele voorkeur, beperking, chronische ziekte, neurodivergentie of financiële situatie. In Culemborg gaat de kern zijn: 'Beslis niet over ons, maar met ons.'

Onze speerpunten:

- Culemborg blijft Regenboogstad en voert actief inclusief taalgebruik.
- Elke wijk krijgt een groene en toegankelijke ontmoetingsplek.
- We bestrijden discriminatie, racisme, transfobie en haatmisdrijven actief.
- De gemeente maakt alle openbare gebouwen toegankelijk; fysiek én digitaal.
- Culemborg door de ogen van een kind: de kinderraad krijgt een structurele plek in besluitvorming.

7

SCHOON VERKEER

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan zoveel schoner, mooier en gezonder als we ons anders gaan verplaatsen. Daarom willen wij rechtvaardige straten: de auto is niet langer de baas, er komt meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Waar nu nog auto's geparkeerd staan, kan groen groeien en bloeien en kunnen kinderen veilig spelen.

Zo zorgen we voor een rechtvaardige straat met een groene, veilige omgeving voor mensen en dieren en gezonde lucht. Culemborg kiest voor meer schoon openbaar vervoer, dat we gratis maken voor mensen die dat nodig hebben.

Onze speerpunten:

- Heel Culemborg wordt 30 km/u, voor maximale verkeersveiligheid.
- De auto is te gast: meer ruimte voor fietsers, voetgangers en deelmobiliteit.
- Inrichting van straten door de ogen van een 8-jarig kind: veilig, overzichtelijk en rustig. Fietsroutes worden veiliger, fietspaden breder en los van de autoweg.
- Dieren krijgen veilige oversteekzones, zoals egel- en amfibieroutes.
- Culemborg blijft zich inzetten voor de fietsbrug: een echt duurzaam alternatief.

8

GEZOND EN VEILIG IN CULEMBORG

Gezondheid, zorg en veiligheid

Iedereen wil een gezond leven. Dat begint met een leefomgeving die uitnodigt om naar buiten te gaan, te bewegen en gezond te eten.

De Partij voor de Dieren kiest voor preventie: voorkomen is beter dan genezen, zowel bij ziekten als bij criminaliteit.

Gezonde, biologische plantaardige voeding moet betaalbaar en toegankelijk zijn. Meer groen verlaagt stress en zorgt voor schone lucht. Zorg moet beschikbaar zijn voor iedereen, zonder lange wachtlijsten en passend bij ieders situatie.

Gezondheid gaat ook over mentaal welzijn.

Een sociale, veilige en ontspannen samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn is belangrijk. Culemborg pakt seksueel overschrijdend gedrag en femicide hard aan. Net als andere vormen van geweld. En ook dieren verdienen bescherming. In Culemborg heeft dierenmishandeling geen plek.

Onze speerpunten:

- Culemborg wordt volledig gifvrij: geen pesticiden, geen vervuiling in bodem of water.
- We zorgen dat zorg bereikbaar is voor iedereen, zonder lange wachttijden. Jongeren krijgen betere ondersteuning bij mentale gezondheid.
- Dierenmishandeling krijgt geen plek in Culemborg; we investeren in handhaving.
- We verzetten ons tegen laagvliegend luchtverkeer vanwege ernstige gezondheidsrisico's.
- We koesteren inclusiviteit en zorgen voor een op alle vlakken toegankelijke stad voor iedereen.

9

EEN LEVEN LANG LEREN

Onderwijs en cultuur

Goed onderwijs is de basis van een vrije en eerlijke samenleving. Het leert kinderen kritisch denken en bewust omgaan met natuur, klimaat en dieren. Maar niet ieder kind in Culemborg krijgt nu dezelfde kansen. De Partij voor de Dieren wil daarom meer geld naar onderwijs. Scholen krijgen groene, duurzame gebouwen en schoolpleinen. Onderwijs moet niet alleen gaan om cijfers, maar ook om sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling.

Iedereen die dat wil, moet een leven lang kunnen leren. Ook kunst en cultuur horen daarbij. Ze maken ons creatief, kritisch en geven nieuwe ideeën. Kunst kan ontroeren, laten nadenken en zorgen voor verandering. Daarom steunen we een sterke cultuursector met eerlijke beloning voor makers, ruimte voor amateurs om zich te ontwikkelen en een divers aanbod voor bezoekers.

Onze speerpunten:

- Kinderen leren over natuur, dieren, klimaat en creativiteit.
- Culemborg start een fonds voor groene schoolpleinen.
- Een lokaal cultuurfonds helpt inwoners met een krappe beurs.
- Meer ruimte voor lokale kunst en cultuur; minder geld naar grote gebouwen.
- De gemeente ondersteunt broedplaatsen, werkplaatsen en creatieve initiatieven.

10

SAMEN, EERLIJK EN OPEN

Democratie, bestuur, digitalisering en privacy

De lokale overheid moet betrouwbaar zijn. Culemborg is geen bedrijf en inwoners zijn geen klanten. Culemborgers moeten kunnen meedenken en meebeslissen over hun stad, dorp of buurt.

De gemeente neemt hun mening serieus en beslist open en transparant. Privacy en zeggenschap over eigen gegevens worden goed beschermd.

Samenleven betekent ook oog hebben voor de wereld om ons heen. Oorlog en conflicten ver weg hebben invloed hier. Soms leidt dat tot spanningen tussen inwoners. De gemeente moet dit voorkomen en heeft de plicht om tegen onrecht op te staan.

Iedereen moet zijn stem kunnen laten horen. De Partij voor de Dieren staat voor het demonstratierecht. Vreedzame demonstraties worden in Culemborg ruim ondersteund.

Onze speerpunten:

- Een open en transparant bestuur: inwoners krijgen betere toegang tot informatie en besluitvorming.
- De gemeente communiceert helder, in begrijpelijke taal, en betreft ondervertegenwoordigde groepen actief.
- Burgerparticipatie wordt versterkt, onder meer via burgerberaden en toegankelijke inspraak.
- Meer steun voor lokale initiatieven die democratie, samenleven en vrede bevorderen.
- Bij grote projecten worden onafhankelijke experts betrokken voor toetsing op klimaat, natuur en dierenwelzijn.

**SAMEN ZORGEN WE VOOR
EEN ANDER POLITIEK KLIMAAT.
STEM 18 MAART**

**PARTIJ
VOOR DE
DIEREN**

**CULEMBORG
NATUURLIJK**